

Tridentu in Inomostu ima voda, katero uporabljajo kot gonilno silo zelo velik padec, 50 do 70 metrov, njena množina se ves čas le malo preminja. Pri taci razmerah delujejo turbine jako ugodno. Drugače je pa stvar pri Jami. Sava ondu nima velicega padca, moral bi se jej umetno narediti s tem, da bi zgradili kaci 8 do 9 metrov visok jez, kateri bi zeló težko delali pri deroči vodi, kakor je Sava. Množina vode je v Savi zelo spremenljiva, včasih ima Sava tako malo vode, da bi jedva zadoščala, včasih pa tako množino, da bi turbine delovale z jako neugodnim uspehom. Pri vodopravnih obravnavah bi imeli opraviti v jako mnogimi ljudmi, ki iz dobičkarije ali pa iz nagajivosti te obravnave utegnili toliko zavleči, da ne bi bilo mogoče zgradbe izvršiti do bodočega leta. Velika nevarnost za to centralo se nahaja v daljnovodu, katerega potrebujemo za prevajanje električnih tokov v Ljubljano.

Ta daljnovod sestoji, kakor sem že poprej omenil, iz bakrenih žic, ki so razpete po lesenih drogih, kakor to vidimo pri brzovodu. Vsaka poškodba tega daljnovoda, recimo da se pretrga kaka žica ali podere kak drog, spravila bi Ljubljano ob vso električno luč. Daljnovod bi potreboval zelo strogega nadzostva. Najmanj dva človeka bi morali imeti, ki bi prehodila dan za dnevom vso progo, pa tudi tako bi se ne preprečilo, da bi kak zlobnež ali pa kak hud vihar ne podrl kakega droga. Ko bi Ljubljana hotela biti zavarovana za vsak slučaj, morala bi imeti rezervo. Ta rezerva bi mogla biti mala parna postaja za kaci 200 konjskih sil ali pa velika baterija z akumulatorji, katero bi v Ljubljani polnili. V zadnjem slučaju bi morali v Ljubljano prihajajoče menjavne meri s posebnimi dinamo-električni stroji pretvarjati v istomerno tekoče, kajti le take moremo rabiti, kadar se poslužujemo akumulatorjev. Gradba še posebne majhne parne centrale ali baterija za akumulatorje bi povzročila še novih stroškov, tako da bi vsa električna naprava preveč stala za sedanje razmere. Res je sicer, da so navedene tvrdke zagotavljajo, da se ni treba bati kake poškodbe daljnovoda in da bi bila zgradba kakšne rezerve nepotrebna; a odsek se njegovemu mnenju ni mogel povsem pridružiti in si nikakor upal nasvetovati centrale za vodno silo brez vsake rezerve v Ljubljani.

(Dalje sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

Dunajski čevljarji pri županu. Rzsodba upravnega sodišča, da smejo tudi prodajalci obleke jemati naročila po meri, ima zlasti na Dunaji slabe nasledke. Zadnji čas je na Dunaji neka velika italijanska tovarniška zaloga za čevlje se odprla, ki jemlje naročila po meri in tudi poprave, ter vsled svojih nizkih cen preti uničiti vse samostojne mojstre na Dunaji. Te dni je bila zaradi tega deputacija pri mestnem županu in ga je prosila, da naj bi odpravil to inozemsko zalogo z Dunaja. Župan je obetal, da bode storil, kar mu bode mogoče.

Graška zadruga trgovcev in pa odbor trgovskih pomočnikov sta se obrnila do zbornice poslancev, da se vpelje dokaz zmožnosti za obrtnike.

Dobrota zrcala. Če je zrcalo dobro, se prepričaš, ako pred njim držiš bel robec. Pri dobrem zrcalu je robec v zrcalu ravno tako bel videti, kakor je v resnici. Če so šipe v oknih čiste se prepričaš, ako skoz nje bel robec opazuješ. Ako je videti tako bel, kakor je v resnici, so popolnoma čiste in brezbarvene.

Kmetijstvo.

Lizol.

Vrtnarjem delajo veliko nadlogo in škodo razni mrčesi. Proti njim priporočajo se najrazličnejša sredstva. Po današnjih skušnjah pa mnoga ta sredstva ne pomagajo, druga pa zopet škodujejo rastlinam samim. Najboljše se je še obnesel lizol (Lysol), kateri ima poleg drugih dobrih sredstev tudi to prednost, da ni predrag.

Raztopi se hitro v vsaki vodi in se raztoplina ne spridi, kakor mnoga druga sredstva, katera moramo vselej posebej raztapljati, ker sicer zgube vso svojo moč. Na štiri sto delov vode zadošča jeden del lizola. Če s s to tekočino poškopimo rastline, navadno že poginejo vsi mrčesi. Močnejša raztoplina utegnla bi škodovati nežnejšim listom in poganjekom.

Pri starih rastlinah, katere imajo trdo listje se pa lahko rabi močnejša raztoplina, 1 del lizola na 300 ali 200 delov vode. Tako se zlasti ni bati, da bi močna raztoplina škodovala palmam, oleandru. Pri rastlinah z nežnimi listi je pa bolje škropiti večkrat s slabejšo raztoplino nego jedenkrat z močnejšo. Rastline pa niso povsod jednako občutljive. Zaradi tega naj se pa poskuša rajši na jednom listu različno močna raztoplina, predno se občno rabi. Posebno občutni so pa cvetlični popki, posebno pri vrtnicah.

S to raztoplino se rastline škrope z navadno cvetlično brizgalnico. Kjer je pa mogoče se pa celo veje ali pa tudi celo cvetlice potopi vanjo. Cvetlice kažejo potem posebno svežost in zaradi tega se posebno priporoča sobne rastline večkrat izpirati z nemočno lizolovo raztoplino. Z lizolom se pa ne odpravijo le mrčesi, temveč tudi škodljive glivice.

Če se škropi drevje na vrtu, je dobro s trtno brizgalnico, kakeršno rabijo za škropljenje trt proti strupeni rosi. Grme pa tudi lahko škropimo pač z navadno škropilnico.

Škropiti se pa ne sme ob vročem solnci, temveč ob hladnih večerih, ali pa oblačnih vedrih dnevih. Z vodo naj se potem ne škrope take rastline. Mrtvi mrčesi včasih precej ne odpadejo, temveč čez nekaj časa kar sami po sebi.

Z lizolom tudi odpravimo listne uši z jablan. V to je potreba že močnejše raztoplina, 1 del lizola v 100 delih vode. Poprej očiščena drevesa s čopičem namažejo z lizolovo raztoplino. Za preganjanje listnih ušij je najugodnejša pomlad, za druge mrčese pa pozna jesen. Največji uspeh so pa vsekako dosegli z lizolom vrtnarji pri cvetlicah, kjer je delo lažje, nego pri drevesih. To sred-

stvo večkrat zaradi tega pri večjih rastlinah takoj popolnoma ne pomaga, ker se vsi deli rastline pri škropljenju ne zadenejo. Zato se pa mora škropljenje nekajkrat ponavljati. Sadna drevesa je pa treba poprej očediti.

Kmetijske raznoterosti.

Debelenje perutnine. Večkrat se pripeti, da se perutnina neče odebeliti, naj jej dajemo še tako dobre krme. V tacihi slučajih je treba, da pogledamo, če ima uši. Če jih ima, namažemo jo pod perutmi, na prsih in na korenini repa dobro z oljem. Uši potem zginejo in perutnina se bode debelila.

Zmanjšanje števila živine v Zjedinjenih državah. Lani se je v Zjedinjenih državah pomanjšalo število goved za 1,690.000 in število prašičev celo za 6,300.000.

Dalmatinska razstava. V društvu za izboljšanje gospodarskih razmer v Dalmaciji je grof Harrach sprožil misel, da se priredi v Dalmaciji razstava, da se tako tuji bolj seznanijo z znamenitostmi dežele. Sklenilo se pa sedaj ni razstavo prirediti.

Poučni in zabavni del.

Deset let v Ameriki.

(Iz osebnih spominov Rusa P. Tverskega.)

V.

(Dalje.)

Zjedinjevanje, ki se kaže v trgovini in obrtniji v snovanju „trustov“, se je pokazalo tudi pri železnicah. Poslednjih deset let se je po deset ali celo po sto železnic, ki so poprej tekmovali med seboj in drugo izpodrivale, zjediniilo v celokupno sistemo z jedno upravo. Nahajajo se take sisteme po 5, 6 do 8 tisoč milj; take zveze imajo čudovito moč v političnem in gospodarskem oziru, razpolagajo z na tisoče glasovi in imajo v svojih rokah blaginjo celih pokrajin. Z vrejenjem voznjine privlečejo prebivalstvo, ki je vedno jako gibljivo in občutno za vsako korist, v gotova središča, ki so iz kacega uzroka posebno ugodna za take zveze. Kongres, postavodaje posamičnih držav, in sam narod se s pomočjo porotnikov z vsemi silami bore proti temu druženju; novejši zakoni naravnost prepovedujejo zveze novih železnic s starimi, bodo naj že v kakoršni koli obliki in pod kakeršno koli pretvezo, določajo najvišjo in najnižjo voznjino za ljudi in blago i. t. d.

Kongres je pred nekaterimi leti izdal zakon o urejenju trgovine med posamičnimi državami, po katerem se je sestavila posebna komisija, katera zasleduje zlorabe pri železnicah, zlasti njih naredbe v korist posamičnim pokrajinam in mestom. V vseh državah so se osnovali posebne komisije, ki imajo določati najnižje in najvišje tarife. Vsemu temu, kakor je že pri „trustih“ navada, se železnične uprave izognejo. Svojim odvetnikom plačajo ogromne svote, najemajo najboljše talente, in se vspešno bore z vsemi ovirami, katere se navadno jim delajo v interesu dežele. Kadar pa sicer pride do sodbe pred po-

rotniki, vselej železnične uprave zgube pravdo, naj bode njih stvar še tako pravična. Nikdar še nisem slišal o kaki tožbi, katero bi bili odločili porotniki v prid železnični družbi proti kaki zasebni osebi. Jeza narodova je na te železnične družbe tako velika, da jih porotniki vselej obsodijo, potem pa gre stvar pred prizivno sodišče, in se zavlačuje z vsemi mogočnimi ugovori in zavijanji. Po celih deset let romajo take pravde od jednega sodišča do drugega, pri čemer porotniki železniške družbe vselej brezpogojno obsodijo, prizivno sodišče pa navadno obsodba premeni, češ, da se ne vjema z dejanskimi razmerami.

Američani so sploh jako premični, vsaj četrtno prebivalstva se vedno premiče iz kraja v kraj. Srečal sem mlade ljudi, ki so že bili skoro v vseh zveznih državah, potovali pa niso za zabavo, temveč s svojim poslom. Ti nomadi sestavljajo celo vrsto potujočih po železnicah in skoro rekli bi, da največjo vrsto; potem pa pridejo potujoči za zabavo in zavoljo zdravja. Premožnejši prebivalci imajo navadno dva domova, jednega na severu za leto, drugega na jugu za zimo. Poslednji se pogosto zamene s hoteli in hoarding house-ji. Nikjer na svetu ni toliko hotelov, kakor v Ameriki. Vsaka država ima gotovo kak kraj, ki se odlikuje po svoji lepoti in torej privablja praznujoče in bolne ljudi. V Florido, Georgijo in druge države ob Meksikanskem zalivu na jugu in v Kalifornijo na zapadu, pride vsako zimo na desettisoče severnjakov za štiri ali pet mesecev.

Južna Florida in Južna Karolina, ki se odlikujeta s skoro tropičnim podnebjem, se v desembru napolnijo tako, da po hotelih po vseh hodnikih postavijo zložljive postelje za prenočevalce. Zgodaj pomladi začne se nasprotno preseljevanje, ljudje odhajajo na sever, ustavijo se po nekaj tednov v Karolinah, potem v Virginiji, in potem, kakor vročina narašča, odhajajo v Novo Anglijo, Minesoto in Kanado. To vsakoletno preseljevanje z juga na sever in severa na jug v zvezi s takim preseljevanjem 1/2 vzhoda na zahod in narobe dajo ogromne voznje glavnim progam zjedinjenih držav. Vse proge za potnike sestavlja tako rekoč le jedna sama železnica, — v najmanjšem mesteci lahko kupiš voznji listek do vsacega mesta v Zjedinjenih državah, v Kanadi in Mehiki, navadno po jako znižani ceni. Povprečno ne velja za miljo več kakor dva centa na vzhodu, dva in pol na zapadu in tri na jugu. Direktni voznji listki s povratnim kuponom so pa za polovico ali pa še več cenejši.

Poleg teh pa veljajo znižane tarife za potovanja na politične, verske, društvene in prostozidarske zборе in shode. V Ameriki je ogromno število najbolj raznovrstnih društev, političnih, verskih, trgovskih, delavskih in drugih, včasih jako čudne sisteme. Tako je društvo debeluhov, tehtajočih po 250 angleških funtov, imajoče nad 1000 članov. Vsa ta društva imajo slednje leto svoje narodne zборе, potem pa še zборе in shode v posamičnih državah. Vsak čas in dan so v več mestih in raznih državah zveze letni shodi društev, kateri člani se shajajo z